

Johdanto

Talousarvio 2010

Yleistä taloudellista tilannetta ja kuntataloutta on käsitelty seuraavassa luvussa kohdassa yleisperustelut. Toimintatuottojen ja toimintakulujen välinen, verotuloilla ja valtionosuuksilla katettava erä eli toimintakate on 53,8 milj.€ ja siinä on kasvua edellisestä vuodesta vain 0,9 %. Rakenteellisesti budjetti on ylijäämäinen sillä vuosikate 2,6 milj.€ on 0,3 milj. euroa poistoja suurempi. Tilikauden tulos on 0,3 milj. € ylijäämäinen.

Talousarvio on tehty valtuuston hyväksymän vuoteen 2013 ulottuvan talouden tasapainottamisohjelman mukaan. Budjetti perustuu 20,00 %:n kunnallisveroprosenttiin, jossa on korotusta 0,25 %-yksikköä edellisvuodesta.

Verotuloja kaikkiaan arvioidaan kertyvän n. 33,1 milj.€ , mikä on 0,7 % enemmän kuin vuonna 2009. Valtionosuuksien arvioidaan kasvavan edellisvuodesta n. 0,5 milj.€ eli 2,3 %. Valtionosuuksien kokonaismääräksi arvioidaan 23 milj.€.

Kiinteistöprosentteja korotetaan yleisen osalta 0,70:stä 0,90:een ja vakituisen asumisen osalta 0,30:stä 0,36:een. Tämän korotuksen lisätuotto on n. 408.000 €.

Vesi- ja jätevesimaksuja korotetaan keskimäärin 5 %. Puhtaanveden veroton korotettu hinta on 0,81 €/m³ (nyt 0,77 €/m³) ja jäteveden 1,75 €/m³ (nyt 1,67 €/m³). Korotusten arvioitu lisätuotto nykyisellä vesimäärällä on n. 93.000 €/v.

Investoinnit

Investointien bruttomäärä on niinkin korkea kuin 4,4 milj.€. Investointien valtionosuus 1,5 milj.€ pudottaa nettoinvestointien määrän 2,8 milj.€:oon. Se on hieman suurempi kuin vuosipoistot (2,3 milj.€).

Merkittävin investointikohde on jo 2009 aloitettu koulukeskuksen peruskorjaus. Vuodelle 2010 Kangasmetsän koulun saneeraukseen on varattu 2 milj.€ ja Kädentaidon tiloihin 0,6 milj.€. Kokonaisuudessaan koulukeskuksen investoinnit ovat vuosina 2010-2012 8,7 milj.€. Kohteeseen arvioidaan saatavan valtionosuutta yhteensä 4,3 milj.€.

Liikenneväylien rakentamiseen ja peruskorjaukseen varataan 300.000 € ja vesihuoltoon 400.000 €. Kohteet vahvistetaan työohjelmassa.

Uuden n. 1,5 milj.€ maksavan päiväkodin rakentaa Kankaanpään Yrityspalvelu Oy, joka vuokraa sen valmiina kaupungille.

Rahoitus

Tavoitteellisen vuosikatteen jälkeen investointeihin tarvitaan lainanottoa 4,6 milj.€ ja kun vanhoja lainoja lyhennetään 3 milj.€ kasvaa nettolainamäärä 1,6 milj.€.

Lainamäärä tulee olemaan vuoden lopussa 1 918 €/asukas, kun se on vuoden 2009 lopussa 1 761 €/asukas.

Paavo Karttunen
kaupunginjohtaja

A. Yleisperustelut

1. Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntatalouden kehitys

1.1. Yleinen taloudellinen tilanne (Lähde: Valtiovarainministeriö, taloudellinen katsaus, syyskuu 2009)

Tiivistelmä

Maailmantalous supistui erittäin voimakkaasti vuoden 2008 jälkipuoliskolla ja ajautui syvään taantumaa vuoden 2009 alkupuoliskolla. Reaalitalouden taantumaa laukaisi rahoitusmarkkinoiden kriisiytyminen. Rahoitusmarkkinoiden tila on yhä epätasapainoinen pankkien taseiden hienoisesta parantumisesta huolimatta. Riskilisät, jotka heijastuvat luotonantoon ja korkotasoon, ovat alentuneet mutta ovat edelleen korkealla tasolla. Varsinkin pidempiaikaisen rahoituksen saatavuus tulee olemaan ongelmallista sekä pankeille että yrityksille lähitulevaisuudessa. Kansainvälinen talous alkaa toipua loppuvuotta 2009 kohden. Elpymisen vaikutukset tuntuvat Suomessa kohtalaisen hitaasti. Vaikka tuotannon jyrkin supistumiskierre on takanapäin, kansantalous supistuu Suomessa tänä vuonna 6 % ja kasvaa vuonna 2010 vain vähän. Työttömyys jatkaa kasvuaan. Julkinen talous heikkenee voimakkaasti. Julkisen talouden nettoluotonannon ennustetaan kääntyvän alijäämäiseksi ensimmäisen kerran yli kymmeneen vuoteen ja laskevan -4,5 prosenttiin kokonaistuotannosta v. 2010.

Kuntatalous ja varautuminen taantumaa

Kuntien tulot ovat kasvaneet vuosina 2005–2008 hyvän talouskasvun siivittämänä erittäin nopeasti: verotulot keskimäärin 6 % ja käyttötalouden valtionosuudet vastaavasti lähes 8 % vuodessa. Samalla menojen kasvu on kuitenkin ollut voimakasta. Kuntien kulutusmenojen kasvu nopeutui v. 2008 erityisesti kalliin palkkaratkaisun seurauksena yli 7 prosenttiin. Kun käyttötalouden menojen kasvun lisäksi kuntien investoinnit ovat lisääntyneet viime vuodet voimakkaasti, kuntatalous on pysynyt koko 2000-luvun rahoitusaliijäämäisenä. Tämän seurauksena kuntien lainakanta on kasvanut nopeasti, joten kuntatalouden puskurit talouden taantumaa varten ovat pitkään jatkuneesta nopeasta talouskasvusta huolimatta heikot.

Suhdanteiden heikkeneminen vaikuttaa hyvin eri tavalla erityyppisiin kuntiin. Kuntatalouden nopea kriisiytyminen nostaa esille suhdanneherkän ja vaikeasti ennustettavissa olevan yhteisöveron ongelmallisuuden peruspalvelujen rahoittamisessa. Suhdanneherkkien yhteisöverotulojen romahdus tuntuu kuntien taloudessa tulojen menetyksinä erityisen nopeasti. Kuntatalouden osalta talouskriisi onkin ollut alkuvaiheessa pääosin yhteisöveron nopeasta romahtamisesta johtuva ja suurimmat ongelmat ovat kohdistuneet kuntiin, jotka ovat riippuvaisia muutaman suuren vientiyrityksen talous- ja työllisyyskehityksestä. Ensi vuonna työllisyyskehityksen heikentyessä vaikeudet tulevat kohdistumaan laajemmin koko kuntakenttään sekä erityisesti siihen suureen kuntajoukkoon, joka pitkään jatkuneen nopean talouskasvun jälkeen on alijäämäinen tai ainoastaan niukasti ylijäämäinen.

Kun kuntatalous näyttää kuluvana vuonna painuvan syvään alijäämään ja pysyvän lähivuodet kiireänä, kunnissa tarvitaan sopeuttamistoimia niin käyttötalouden menojen kuin investointienkin osalta. Henkilöstömenojen suuren painon vuoksi kuntien toimenpiteet kohdistuvat väistämättä myös henkilöstöpolitiikkaan. Esimerkiksi 1990-luvun laman yhteydessä kuntien ja kuntayhtymien henkilöstön määrä laski muutamassa vuodessa lähes 40 000 henkilöllä. Laskelmissa kuntasektorin työpanoksen ei oleteta tänä ja ensi vuonna lisääntyvän vuoden 2008 tasosta. Mikäli kuntien lomautukset lisääntyvät ja eläkepoistumaa ei korvata täysimääräisesti, työpanos saattaa kuitenkin etenkin v. 2010 supistua.

Kuntien lähivuosien investointipaineet ovat mittavat johtuen mm. rakenneuudistuksista sekä välttämättömistä rakennuskannan ja vesi- ja viemäriverkostojen peruskorjaustarpeista. Talouskriisistä huolimatta monissa kunnissa investointeja on pyritty pitämään yllä rakentamisen hintapaineiden hellittäessä. Kuntien taloustilanteen heikentyessä paineet lykätä sekä uusia että jo sovittuja investointeja ovat kuitenkin suuret. Paikallishallinnon investointien toteutuminen vaihtelee kansainvälisesti tarkasteltuna varsin voimakkaasti suhdanteiden mukaan. Investoinnit ovat usein ensimmäinen menoerä, jota paikallishallinnossa vähennetään taloustilanteen kiristyessä. Esimerkiksi Suomessa 1990-luvun lamassa kuntien investoinnit lähes puolittuivat kahdessa vuodessa. Vaikka henkilöstömenojen ja investointien karsinta kuntien talouden tasapainottamisessa on kuntatalouden näkökulmasta perusteltua, voivat tällaiset tasapainottamistoimenpiteet olla ristiriidassa koko julkiselle taloudelle luontevasti kuuluvan suhdannevaihteluiden tasaamispyrkimyksen kanssa. Lisäksi kuntatalouden vaikeudet saattavat johtaa pidemmällä aikavälillä julkisten palvelujen vähentämiseen, mikä julkisen kysynnän määrän vähenemisen kautta saattaa heikentää talouden kasvumahdollisuuksia. Vaikka tulokehityksen heikentyessä investointitaso ylläpitäminen lainarahalla olisikin lyhyellä aikavälillä järkevää politiikkaa, kuntien investointien tasaisempi liikkumavara tulisi pidemmällä tähtäimellä luoda käyttötaloutta tehostamalla ja kuntatalouden rahoituksen suhdanneherkkyyttä vähentämällä.

3. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2006	2007	2008	2008	2009	2010 (esitys)
Tulovero	12 901	14 361	13 998	14 790	13 332	9 571
Arvonlisävero	13 150	13 521	14 049	14 496	14 583	12 613
Valmisteverot	4 628	4 652	4 963	4 999	5 123	5 157
tupakkavero	625	624	630	611	650	682
alkoholijuomavero	992	1 015	1 092	1 088	1 188	1 273
energiaverot	2 946	2 938	3 192	3 251	3 238	3 155
muut valmisteverot	66	76	50	49	47	47
Autovero	1 304	1 217	1 016	1 266	1 075	815
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 709	2 960	3 188	2 939	3 182	2 824
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	34 692	36 711	37 213	38 490	37 295	30 982
Sekalaiset tulot	4 115	4 023	4 387	4 795	4 411	4 656
Korkotulot ja voiton tuloutukset	1 974	2 273	2 488	1 994	1 941	1 318
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	40 781	43 007	44 088	45 280	43 647	36 956
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	198	205	203	242	234	209
Tulot ilman lainanottoa	40 979	43 212	44 292	45 522	43 880	37 165
Nettolainanotto ja velanhallinta	-	-	-	-	2 411	13 018
Tulot yhteensä	40 978	43 212	44 292	45 522	46 291	50 185

4. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2006	2007	2008	2008	2009	2010 (esitys)
Eläkkeet	3 102	3 227	3 379	3 391	3 639	3 731
Puolustusvoimien kalustohankinnat	648	527	687	655	697	744
Muut kulutusmenot	8 935	9 174	8 151	9 646	8 625	8 348
Kulutusmenot yhteensä	12 685	12 929	12 217	13 691	12 961	12 823
Valtionavut kunnille ym.	8 095	8 494	9 466	9 468	10 238	11 028
Valtionavut elinkeinoille	2 972	2 919	3 253	3 259	3 522	3 479
Valtionavut kotitalouksille yms.	6 891	6 698	8 345	7 067	8 997	9 947
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	2 911	3 009	3 408	3 484	3 506	4 637
Muut siirtomenot	3 189	3 242	3 332	3 512	3 613	3 775
Siirtomenot yhteensä	24 058	24 363	27 804	26 791	29 876	32 867
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	7	38	34	37	12	27
Talonrakennukset	14	17	28	27	29	31
Maa- ja vesirakennukset	273	315	467	494	457	537
Reaalisijoitukset yhteensä	295	370	528	558	499	595
Valtionvelan korot	2 249	2 329	2 237	2 350	2 160	2 039
Erittelemättömät menot	22	19	177	190	96	60
Muut menot yhteensä	2 271	2 348	2 414	2 540	2 256	2 099
Menot ilman rahoitustaloustoimia	39 308	40 009	42 964	43 581	45 591	48 383
Lainananto	65	66	80	75	325	1 599
Muut finanssisijoitukset	10	252	487	18	374	202
Finanssisijoitukset yhteensä	76	318	567	93	699	1 801
Menot ilman kuoletuksia	39 384	40 327	43 531	43 673	46 291	50 185
Nettokuoletukset ja velanhallinta	1 486	2 925	1 394	1 848	–	–
Menot yhteensä	40 871	43 252	44 923	45 522	46 291	50 185

5. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain ¹⁾ tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2006	2007	2008	2008	2009	2010 (esitys)
21. Eduskunta	100	106	111	122	125	122
22. Tasavallan Presidentti	11	10	9	10	13	15
23. Valtioneuvosto	87	198	348	62	79	78
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	882	972	1 117	1 135	1 176	1187
25. Oikeusministeriön hallinnonala	713	731	772	748	797	790
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 052	1 063	1 157	1 118	1 188	1267
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 281	2 203	2 468	2 419	2 778	2704
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	6 034	6 335	13 223	6 870	14 301	14860
29. Opetusministeriön hallinnonala	6 401	6 542	5 686	6 990	6 122	6186
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 780	2 659	2 748	2 813	2 845	2826
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 795	1 895	2 174	2 130	2 160	2195
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 141	2 176	2 257	2 435	2 684	4222
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	12 513	12 775	8 861	14 129	9 510	11328
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	331	322	346	329	340	328
36. Valtionvelan korot	2 261	2 341	2 252	2 364	2 173	2076
37. Valtionvelan vähentäminen	1 486	2 925	1 394	1 848	-	-
Menot yhteensä	40 871	43 252	44 923	45 522	46 291	50 185

¹⁾ Vuodesta 2006 alkaen ministeriöiden välisen uuden tehtäväjaon mukaisesti.

1.2. Kankaanpään kaupungin talous

Vuoden 2008 tilikauden tulos muodostui 0,7 milj. euroa alijäämäiseksi. Myös edellisen vuoden 2007 tilinpäätös oli 3,2 milj. euroa alijäämäinen, 2006 tilinpäätös 1,7 milj. euroa alijäämäinen ja ja vuoden 2005 tilinpäätös 0,6 milj. euroa alijäämäinen. Vuoden 2008 taseessa on kattamatonta alijäämää 3,6 milj. euroa. Vuonna 2008 laadittiin erillinen talouden tasapainotusohjelma, jonka täytäntöönpano jatkuu yhä edelleen. Tuloveroprosenttia korotettiin vuoden 2009 alusta 0,75 prosenttiyksiköllä 19,75 %:iin. Lisäksi vuonna 2009 ja 2010 erillisinä toimenpiteinä henkilöstöä on lomautettu kustannusten alentamiseksi. Edellä mainittujen toimenpiteiden vaikutuksesta vuoden 2009 tilinpäätöksestä ennakoidaan tulevan ylijäämäinen.

Vuoden 2010 talousarvio perustuu 20,00 %:n tuloveroprosenttiin ja korotettuihin kiinteistöveroprosentteihin. Kiinteistöveroprosentit on eritelty kohdassa "Tuloslaskelmaosa".

2. Strategia

Kankaanpään kaupungin strategia on laadittu erillisenä asiakirjana vuoden 2009 aikana. Strategia perustuu visioon 2015 sekä arvoihin ja se koostuu viidestä painopistealueesta:

- Vetovoimaisuus ja kilpailukyky
- Henkilöstö ja johtaminen
- Palvelut ja asukkaat
- Talous
- Yhdyskunta ja ympäristö

Strategiaa toteutetaan talousarvion ja taloussuunnitelman avulla.

3. Konserni

Kankaanpään kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden tunnusluvut on esitetty seuraavassa. Omistajaohjauksena Kankaanpään kaupunki tulee jatkossa asettamaan tytäryhteisöille yksityiskohtaisempia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, joiden toteutumista tullaan seuraamaan osana talousarvion toteutumisraportointia. Liitteenä 2 konsernirakenne.

Kankaanpään Asunnonhankinta Oy

x 1.000 €

Kasvu	TP2007	%	TP2008	%	TA2009	%	TA2010	%
Liikevaihto	2 137		2 140		2 150		2 180	
Tase	11 428		10 975		10 600		10 250	
Henkilöstö	7		7		7		5	
Kannattavuus								
Nettotulos	53		-69		50		35	
Kokonaistulos	58		-67		50		35	
Sijoitetun pääoman tuotto		3,35 %		2,52 %		3,50 %		3,50 %
Vakavaraisuus								
Omavaraisuusaste %		23,9 %		24,3 %		24,0 %		24,5 %
Nettovelat	8 392		8 009		7 730		7 416	
- rahalaitos	8 166		7 811		7 561		7 275	
- kaupunki	226		198		169		141	
- pääomalaina	0		0		0		0	

Budjetoitu liikevaihto vuodelle 2010 on 2,18 M€. Vuokrattavia asuntoja yhtiöllä on omistuksessaan yhteensä 504 kpl, asuinpinta-ala yhteensä 30.242 m². Lisäksi muita vuokrattavia ja isännöitäviä asuntoja on yhteensä 231 kpl. Asukkaita yhtiön omistamissa ja hallinnoimissa huoneistoissa vuoden 2008 lopussa oli 1.078 henkilöä, mikä on 8,7 % Kankaanpään väkiluvusta. Käyttöasteen arvioidaan olevan v .2010 noin 93,5 %.

Vatajankosken Sähkön kuntayhtymä

x 1.000 €

Kasvu	TP2007	%	TP2008	%	TA2009	%	TA2010	%
Liikevaihto = toimintatuotot	126		127		126		128	
Tase	17 426		16 842		16 000		15 366	
Henkilöstö	-		-		-		-	
Kannattavuus								
Nettotulos	887,0		851,0		785,0		404,0	
Kokonaistulos	887,0		851,0		785,0		404,0	
Sijoitetun pääoman tuotto		5,09 %		5,11 %		4,84 %		2,63 %
Vakavaraisuus								
Omavaraisuusaste %		100 %		100 %		100 %		100 %
Nettovelat								
- rahalaitos								
- kaupunki								
- VSO								
Tuloutus kunnille								
Kankaanpää	913		1 017		1 054		854	
Karvia	377		419		435		352	
Korko- ja rahoituskulut	0		0					
Tuloverot	8		8		10		10	
Tuloutus kunnille yht	1 290		1 436		1 489		1 206	

Kankaanpään Yrityspalvelu Oy

x 1.000 €

Kasvu	TP2007	%	TP2008	%	TA2009	%	TA2010	%
Liikevaihto	332		699		750		620	
Tase	4 532		6 518		6 400		8 100	
Henkilöstö	-				0,2		0,2	
Kannattavuus								
Nettotulos	3,1		-22,2		-9,0		30,0	
Kokonaistulos	3,1		-22,2		-9,0		30,0	
Sijoitetun pääoman tuotto		1,50 %		3,40 %		3,60 %		1,50 %
Vakavaraisuus								
Omavaraisuusaste %		23,6 %		26,4 %		26,4 %		42,0 %
Nettovelat	3 400		4 730		4 600		6 035	
- rahalaitos	2 280		2 858		2 800		4 200	
- kaupunki	1 120		1 872		1 800		1 835	
- pääomalaina	0		0		0		0	

Pohjois-Satakunnan Jätteenkäsittely Oy

x 1.000 €

Kasvu	TP2007	%	TP2008	%	TA2009	%	TA2010	%
Liikevaihto	158		1 012		1 000		1 000	
Tase	1 106		3 410		3 300		3 000	
Henkilöstö	1		0		1		1	
Kannattavuus								
Nettotulos	5,0		4,0		-100,0		0,0	
Kokonaistulos	5,0		4,0		-100,0		0,0	
Sijoitetun pääoman tuotto		1,00 %		3,50 %				
Vakavaraisuus								
Omavaraisuusaste %		26,0 %		13,0 %		6,0 %		15,0 %
Nettovelat								
- rahalaitos	455		2 583		3 000		2 200	
- kaupunki	0		0		0		0	
- pääomalaina	0		0		0		0	

4. Talousarvion rakenne

Vuoden 2010 talousarvion rakenne noudattaa valtuuston hyväksymää Suomen Kuntaliiton suosituksen mukaista talousarvioasetelmaa, jota on noudatettu vuodesta 1997 alkaen.

Talousarvion rakenne on sama kuin vuonna 2009. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen osalta kunnat (Kankaanpää, Karvia, Jämijärvi, Honkajoki ja Siikainen) toimivat tilaaja-tuottaja –mallin mukaisesti, jossa kuntien yhteinen perusturvalautakunta tilaa sosiaali- ja terveystalvet tuottaja-organisaatiolta Pohjois-Satakunnan peruspalveluliikelaitos kuntayhtymältä PoSa:lta. Palvelut on jaettu seuraaviin palvelualueisiin: Perhepalvelut, Aikuispalvelut, Vanhuspalvelut, Erityispaalvelut ja Ympäristöpalvelut. Palvelut on tuoteistettu ja kunnat tilaavat tilaajalautakunnan kautta tuotteista muodostuvien tuoteryhmien mukaisia palveluja.

Talousarvio koostuu seuraavista talousarvio-osista:

- A. Yleisperustelut
- B. Käyttötalousosa
- C. Tuloslaskelmaosa
- D. Investointiosa
- E. Rahoituslaskelmaosa
- F. Liitteet

Talousarviolla ja taloussuunnitelmalla on kaksi näkökulmaa:

- 1) kokonaistalouden näkökulma ja
- 2) toiminnan ohjauksen näkökulma.

Kokonaistalouden näkökulmasta kaupungin **kokonaistaloutta kuvataan** talousarvion ja -suunnitelman **tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmaosassa**. Toiminnan ohjauksen näkökulmasta kaupungin **toimintaa ohjataan** käyttötalousosan ja investointiosan **tavoitteilla ja määrärahoilla**.

Taloussuunnitelma laaditaan kolmivuotiskaudeksi. Tilikauden tulos yksittäiseltä suunnitelmavuodelta voi olla yli- tai alijäämäinen, mutta suunnitelmakaudella tulojen on katettava menot sekä aiempien vuosien alijäämät. Ellei tähän pystytä, on valtuuston laadittava erikseen talouden tervehdyttämisohjelma. Investoinnit on suunniteltu 5-vuotiskaudeksi.

5. Talousarvion sitovuus

5.1. Käyttötalousosa

Talousarvion käyttötalousosassa valtuusto asettaa tulosalueittain toimielimille toiminnalliset tavoitteet, niiden toteutumista kuvaavat mittarit ja mittareille tavoitearvot sekä hyväksyy tulosalueelle tulosaluekohtaisen menoarvion ja tuloarvion erotuksena muodostuvan **nettomäärärahan**. Sitovuus valtuustoon nähden on **nettomääräinen** ts. menojen ja tulojen erotus eli toimintakate (netto) on valtuustoon nähden sitova tulosalueittain. Myös **toiminnalliset tavoitteet** ovat valtuustoon nähden sitovia. Muista tulosalueista poiketen **tulosalueella "Mittaus- ja kiinteistötoimi" sitovuus on bruttomääräinen ts. bruttomenot ovat valtuustoon nähden sitovia**.

5.2. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa menoarviot ja tuloarviot ovat valtuuston hyväksymällä **tasolla bruttomääräisesti** sitovia.

5.3. Investointiosa

Investointiosassa valtuusto myöntää menoarvion ja tuloarvion erotuksena muodostuvan **nettomäärärahan** hankekohtaisesti. Sitovuus valtuustoon nähden on **nettomääräinen** ts. menojen ja tulojen erotus eli nettomeno on valtuustoon nähden sitova hankkeittain.

5.4. Rahoituslaskelmaosa

Rahoituslaskelmaosassa menoarviot ja tuloarviot ovat valtuuston hyväksymällä **tasolla bruttomääräisesti** sitovia.

6. Tilivelvolliset

Kuntalain 75 §:n mukaisia tilivelvollisia ovat kaikki valtuustoa alempien toimielinten jäsenet sekä kunkin toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat, joita ovat kaikki toimielinten esittelijät kunkin esittelynsä ja asianomaisen toimielimen tehtäviin kuuluvien asioiden osalta. Käyttötaloudessa jokaisen tulosalueen kohdalla on mainittu tilivelvollinen toimielin ja tilivelvollinen viranhaltija, investointiosassa hankkeittain on mainittu tilivelvollinen toimielin. Muiden talousarvion osien osalta tilivelvollinen on kaupunginhallitus.

7. Talousarvion käyttösuunnitelmat

Talousarvion käyttösuunnitelmilla toimielimet jakavat tulosalueen menoarviot ja tuloarviot taloudellisen vallan siirtämisen ja tulosten vastuun kannalta tarkoituksenmukaisiin tulosityksiköihin, tehtäviin, kustannuspaikkoihin ja toimintoihin. Sen jälkeen kun valtuusto on hyväksynyt talousarvion, tulee toimielimen päättää talousarviossa hyväksytyyn määrärahan käyttösuunnitelmasta ja sopeuttaa toiminta käytettävissä oleviin taloudellisiin resursseihin. Toimielimen tulee myös kesken talousarviovuoden muuttaa käyttösuunnitelmaa, mikäli siihen ilmenee tarvetta.

Toimielinten tekemät talousarvion käyttösuunnitelmat tulee toimittaa kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi helmikuun 2010 loppuun mennessä. Käyttösuunnitelmat on laadittava toiminnan osalta siten, että käytettävissä oleva määräraha riittää.